

Måling af det terrænnære grundvand

Jacob Kidmose jbki@geus.dk og Hans Jørgen Henriksen hjh@geus.dk

Afdeling for Hydrologi

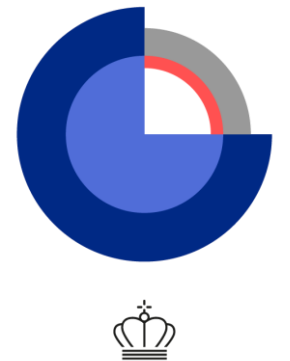
Måling af det terrænnære grundvand

Baggrund:

Et notat lavet til kommunernes landsforening til måling af terrænnært grundvand i kommunerne

Notat er rekvireret af kommunernes landsforening og forfattet ved Jacob Kidmose (jbki@geus.dk) og Hans Jørgen Henriksen (hjh@geus.dk)
Februar 2022

G E U S

Definition af terrænnært grundvandsspejl

Det terrænnære grundvandsspejl er i forbindelse med den fællesoffentlig digitaliseringsstrategis initiativ 6.1 defineret som (Henriksen et al. 2020):

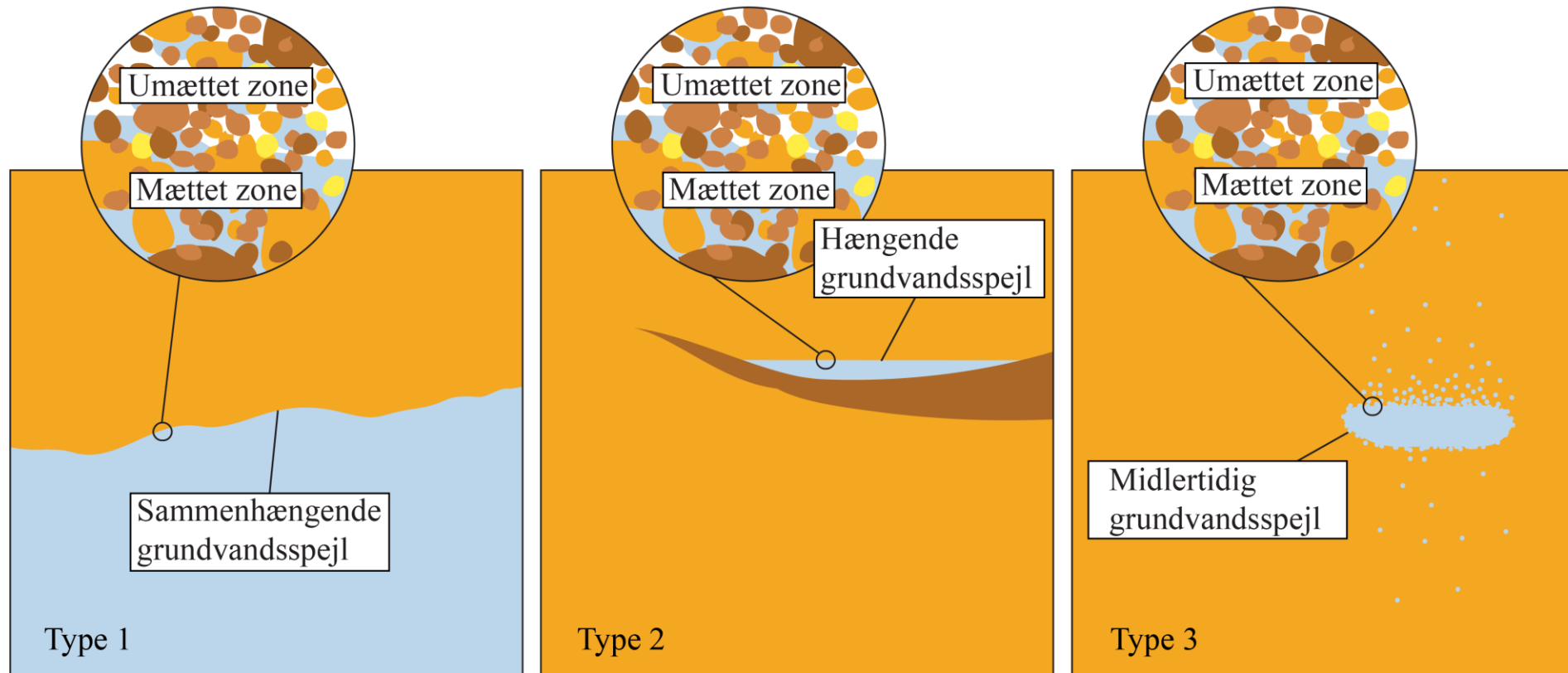
”Det øverste frie grundvandsspejl man støder på fra oven”

MEN mindre relevant når grundvandsspejlet er
dybere end 3 meter under terræn

G E U S

Det terrænnære grundvand

Grundvandsstand

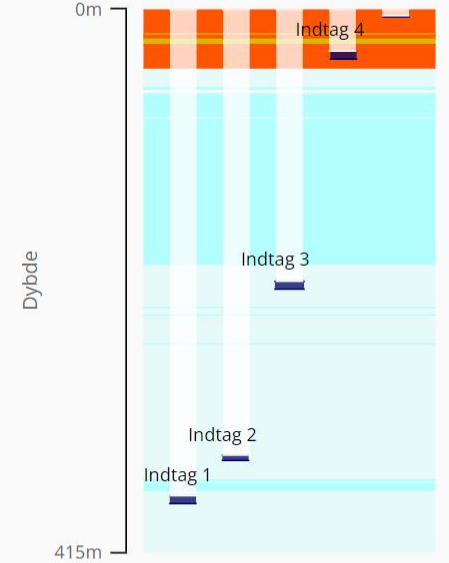

Vælg indtag

- Indtag 1
- Indtag 2
- Indtag 3
- Indtag 4
- Indtag 5

Download data

Borehulslog

- muld
- smeltevandssand
- moræneler
- glimmersand
- glimmerler
- glimmersilt
- kvartssand
- heterolith

Åben log i Jupiter

Grundvandsstand

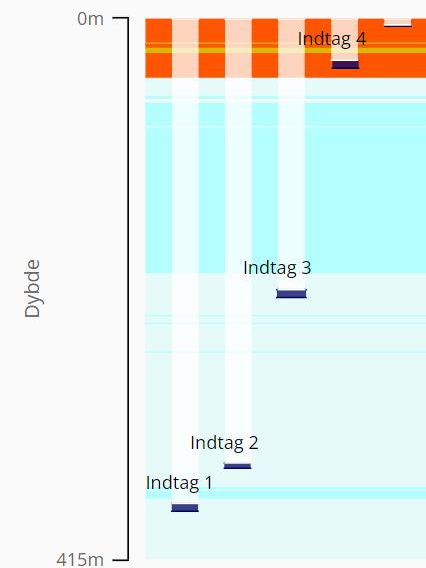

Vælg indtag

- Indtag 1
- Indtag 2
- Indtag 3
- Indtag 4
- Indtag 5

Download data

Borehulslog

- muld
- smeltvandssand
- moræneler
- glimmersand
- glimmerler
- glimmersilt
- kvartssand
- heterolith

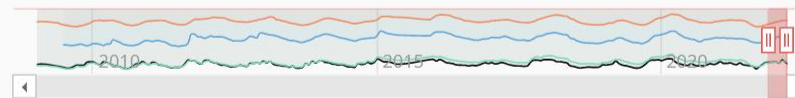
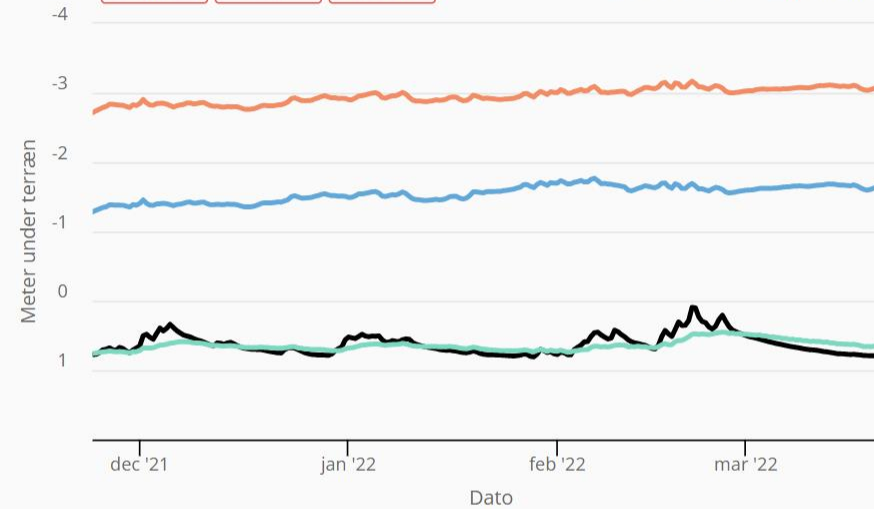
Åben log i Jupiter

Grundvandsstand

1 måned 1 år Alle data

24.nov 2021 - 22.mar 2022

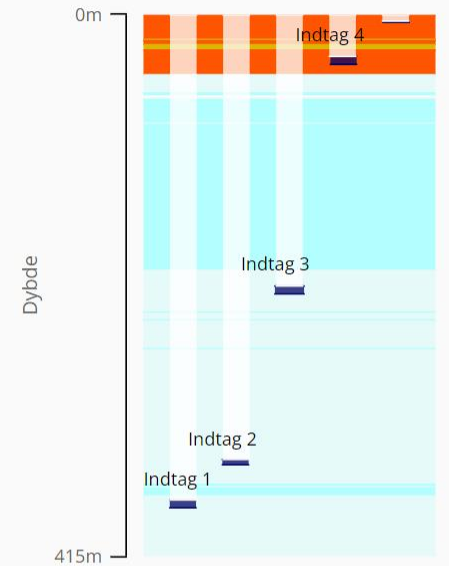

Vælg indtag

Indtag 1 Indtag 2 Indtag 3 Indtag 4 Indtag 5

Download data

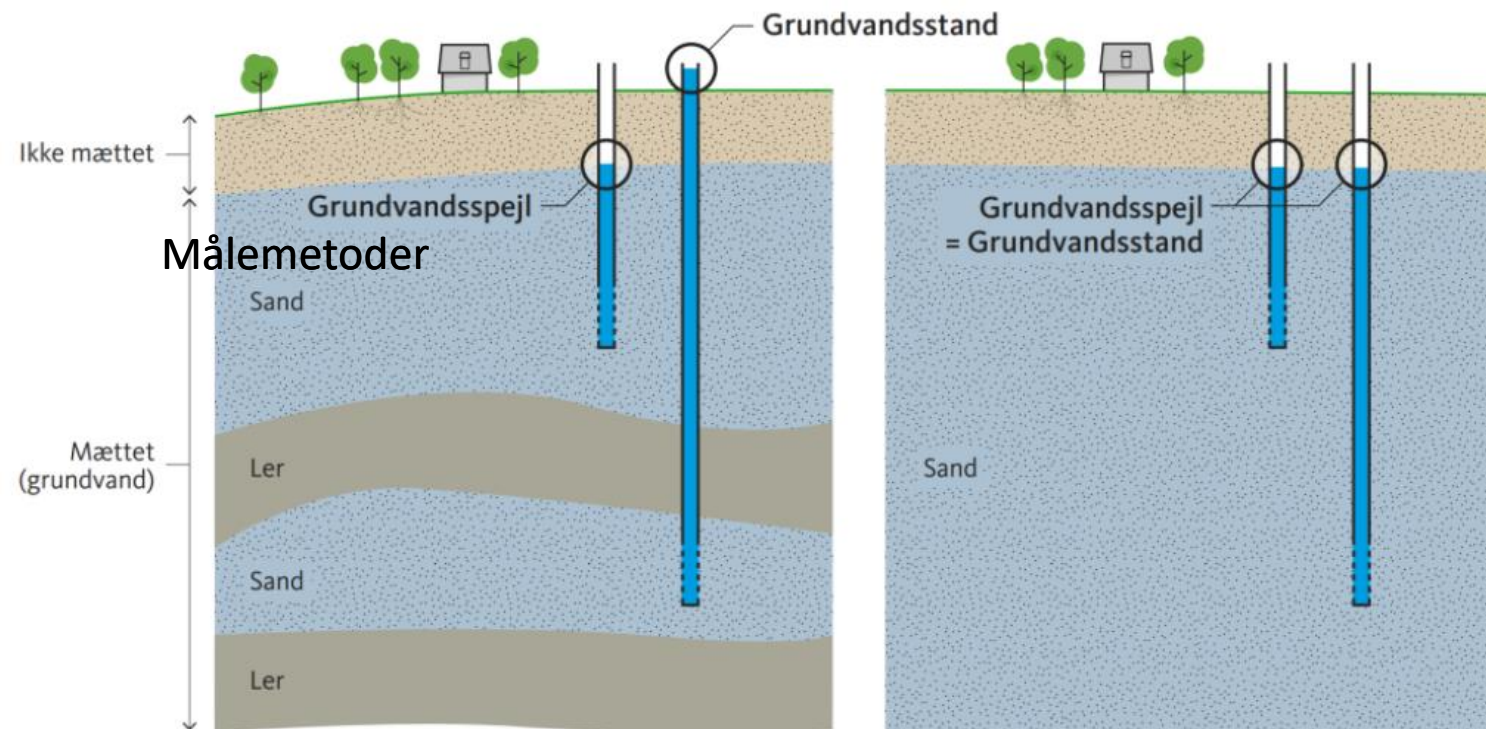
Borehulslog

- muld
- smeltevandssand
- moræneler
- glimmersand
- glimmerler
- glimmersilt
- kvartssand
- heterolith

Åben log i Jupiter

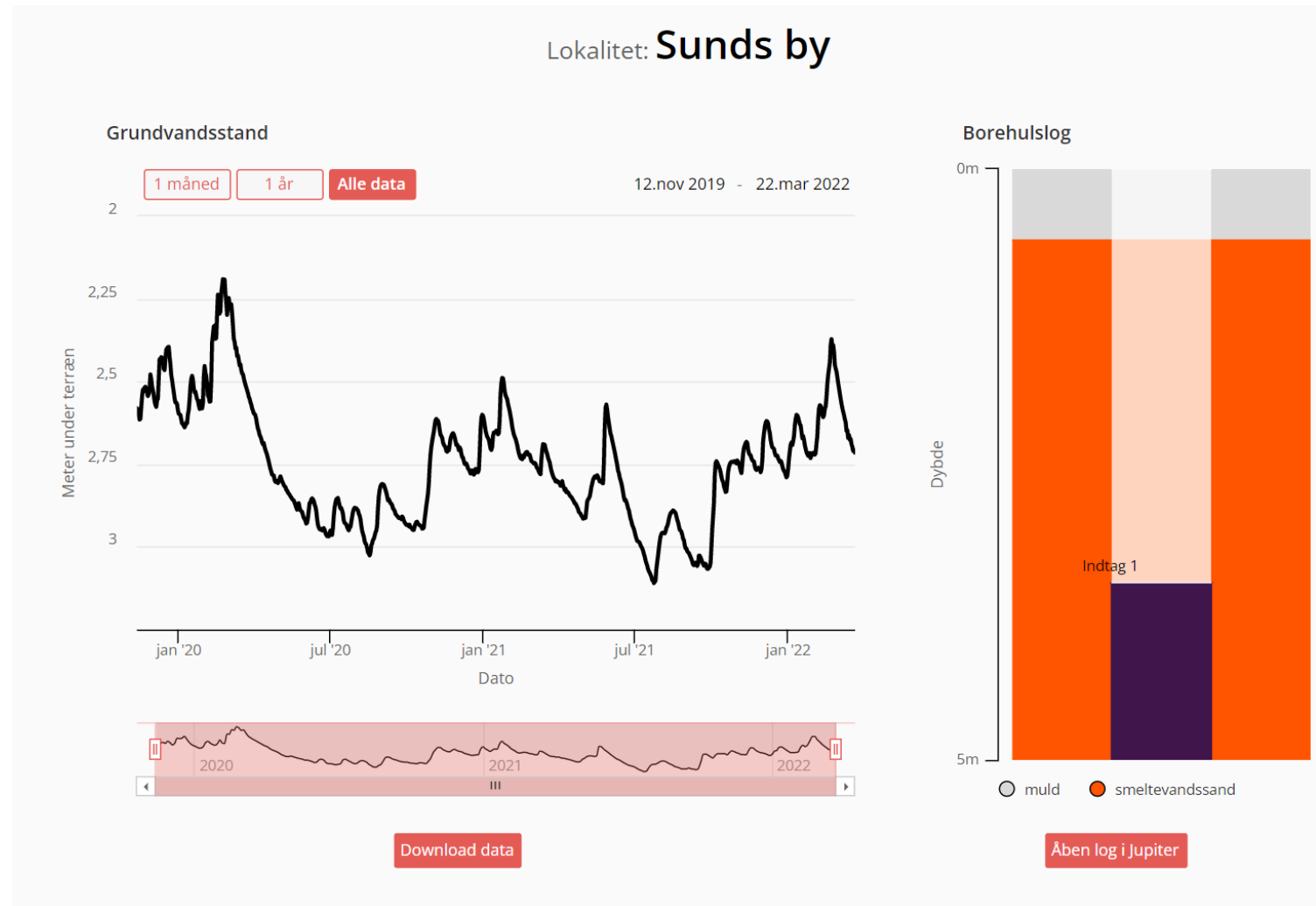
Måling af terrænnært grundvand

Det terrænære grundvands variation

- Typisk årlig variation (amplitude) på 1 m for sandede jorder og langt større variation for lerede (måske 1-3 m)

Kilde: grundvandsstanden.dk

GEUS

Det terrænære grundvands variation

- Typisk årlig variation (amplitude) på 1 m for sandede jorder og langt større variation for lerede (måske 1-3 m)
- Målehyppighed afgøres af formål
- Årsvariation kan beskrives med 6-12 pejlinger

Kilde: grundvandsstanden.dk

GEUS

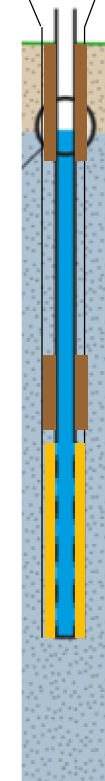

Installation af terrænnære boringer

- *Dybde til screening: 3 m*
- *Dybde permanent monitering: Til 1 m under sommer vandstand*
- *1 m filtersætning (indtag)*
- *50 cm fra terræn*
- *Gruskastning i filterinterval (sikre god kontakt)*
- *Lerspærrer (forhindre nedsivning langs rør)*
- *Afsluttes over terræn eller således at overfladevand ikke kan sive ind i boring*
- *Indmåling*

Korrekt måling

Målemetoder

- Manuel (elpejl, fløjte)
- Nedsænket loggerudstyr uden fjernaflæsning (kræver mere efterbearbejdning)
- Nedsænket "online" udluftet tryktransducer

Overvej hvor ofte i vil have pejlinger og periode for målinger

Manuelle stationer kan anvendes sammen med automatisk stationer

Notat indeholder beskrivelse af fordele og ulemper ved hver metode

Hvorfor ændrer det terrænnære grundvandsspejl sig?

- Ændringer i overfladevand
- Grundvandsindvinding
- Nedsivningsanlæg og andre blågrønne løsninger (NBS)
- Renovering af kloaknet forhindrer indsvivning af grundvand
- Klimaforandringer
- mm.

Overvejelser om at overvåge det terrænnære grundvand (i "kritiske" områder)

- Grundvandet er allerede observeret højtstående
- Ændring af kloaknetværk, f.eks, tætning (strømpeforing) af gamle rør.
- Ændring af vandspejl eller vandføringsevne for overfladevand (søer, åer), herunder "rewilding" (gensnoning), og hævning af vandløbsbund.
- Etablering af lavbundsprojekter, sø-genopretning, vandparkering og minivådområder (og naturgenopretning generelt)
- Etablering af nedsivningsanlæg (regnbede, faskiner) og blå-grønne løsninger (naturbaserede løsninger)
- Ændring i vandindvinding.
- Påvirkning af undergrunden ved store infrastrukturanlæg og byggeprojekter.

Hvordan findes kritiske områder?

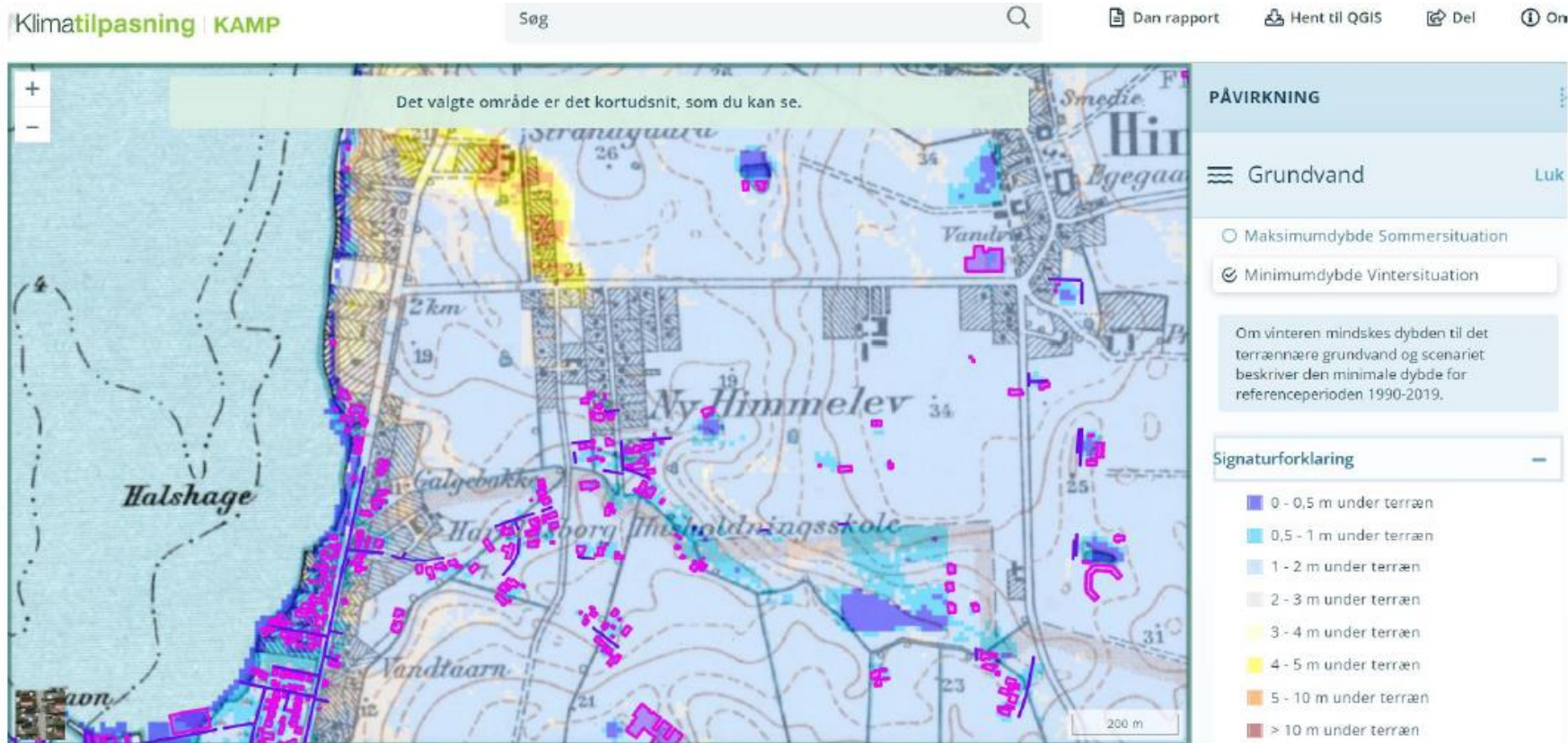
- Normale datakilder:

- JUPITER (Danmarks nationale borearkiv)
- Regioner (Data fra undersøgelser af jordforurening)
- Rådgivere (Data fra tidligere projekter, f.eks. grundvandsmodeller hvor pejledata er benyttet til modelkalibrering).
- Forsyninger (lokal viden om indstrømmende grundvand til kloak, eller overvågning ifm. indvinding).
- Viden fra borgere og byggeprojekter i det relevante område (data for nedsivningsanlæg ligger ofte under byggesager).

- Screeningsværktøjer:

- Hydrologisk Information og Prognose system (<https://hipdata.dk>)
- Klimatilpasning- og Arealanvendelsesværktøj til Miljø- og Planmedarbejdere (<https://kamp.miljoportal.dk/>)

Notatet indeholder beskrivelser af disse værktøjer samt et appendiks hvor brugen eksemplificeres 😊

Figur 3 Dybde til terrænnært grundvand (KAMP) med minimumsdybde vinter ML 10m vist sammen med lave målebordsblade.

23-03-2022

Og så det kedelige

Men også det som skaber permanent værdi af data

ARKIVERING AF DATA

- **Data for grundvand hører hjemme i JUPITER – også data for det terrænnære grundvandsspejl**
- **Sikre at data bevares for eftertiden**
- **Sikre at data bliver brugt i modellering og myndighed ikke betaler flere gange for den samme ”dataefterforskning”**

Nye muligheder med ny teknologi (online)

- GEUS har lavet sensornet til registrering af online sensorer i boringer (ikke kun pejledata)
- Hver pejlestation registreres direkte på sensornet og data skubbes herfra til JUPITER
- Fremtidens online data kan således med stor ressourcebesparelse indberettes til JUPITER via Sensornet (<https://data.geus.dk/sensornet/>).
- Flere gode rådgivere benytter denne løsning – men husk altid at forlange at data registreres i JUPITER
- Mange rådgivere tilbyder abonnement løsninger på visning af data og disse kan kobles på sensornet = automatisk upload til JUPITER

Konklusion

- Det terrænnære grundvandsspejl er meget heterogent og derfor er der behov for lokale målinger
- I notatet Måling af det terrænnære grundvand findes viden om:
  - Hvorfor og hvor det terrænnæregrundvand bør måles
  - Og anvisning på hvordan og med hvilke metoder

Tak for opmærksomheden 😊

Notat kan tilgås via KLs hjemmeside

Jacob Kidmose, jbki@geus.dk

Hans Jørgen Henriksen, hjh@geus.dk

23-03-2022

GEUS